

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 18 maart – 12:00 uur d.d. 19 maart 2021

5.1.2e

Directie Communicatie.

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 (Top)sporters besmet (geweest) met Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen ANBO Landelijke Huisartsen Vereniging Hartpatiënten Nederland 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Zorgpersoneel dat zich uitlaat over het AstraZeneca-vaccin

Samenvatting

- De coronacrisis is nooit ver weg in berichten over de formatie nu gisteren de twee verkenners zijn aangesteld. De focus ligt daarbij op de wens tot snel formeren vanwege de crisis: die 'drukt' op de formatie (NRC); er is sprake van een 'spoedklus', snel handelen gewenst (Telegraaf). Het overall beeld is echter dat snel formeren erg lastig zal worden gezien de verkiezingsuitslag.
- Hoewel media het besluit en de toelichting van minister De Jonge over het AstraZeneca-vaccin ruimschoots belichten en 'pushen', is er zeker geen sprake van een 'breaking'-sfeer rond het nieuws, zoals het geval bij het eerdere besluit tot een pauze van het vaccin. De berichtgeving is feitelijk en omvat vooral het oordeel van De EMA, het CBG en het besluit van De Jonge. Ook in de ochtendkranten zijn de berichten veel kort en feitelijk. Geen grote koppen op de voorpagina's. Alleen de Telegraaf trekt vanuit het advies van EMA en CBG de conclusie dat stoppen met AstraZeneca 'onnodig' was en dat dit 'problematisch' is voor het vaccinatietempo. De krant stelt daarbij dat de uitleg van minister De Jonge 'anders' was dan die van CBG-voorzitter Ton de Boer.
- Belangenverenigingen reageren over het algemeen positief op het besluit om de vaccinaties met AstraZeneca te hervatten. De ANBO vindt wel dat minister De Jonge moet zorgen voor extra voorlichting over vaccineren voor ouderen omdat het imago van AstraZeneca een 'deuk' heeft opgelopen. Ouderen hebben volgens de woordvoerder nog altijd veel vragen over het vaccineren, bijvoorbeeld of iemand zelf kan kiezen welk vaccin hij of zij krijgt toegediend. De ANBO wil ook van de minister graag duidelijkheid over de inzet van het pas goedgekeurde vaccin van Janssen voor ouderen tussen de 60 en 65 jaar. Hartpatiënten Nederland houdt 'twijfels' over het AstraZeneca-vaccin, maar stelt wel dat het voldoende is onderzocht om weer te kunnen gebruiken. De organisatie is vooral bang dat door de aanhoudende negatieve berichten dat steeds meer Nederlanders vaccinatie zouden weigeren. De organisatie vreest dat daardoor de vaccinatiegraad niet gehaald wordt die nodig is om de gehele bevolking goed te beschermen.
- Na verschillende signalen op social media dat mensen door de GGD worden verwezen naar testlocaties ver weg (meer dan een uur rijden), schrijft AD dat de GGD het grote aantal aanvragen 'niet aankan' -de telefoonlijnen zouden donderdagochtend zelfs overbelast zijn en het computersysteem liep vast. GGD GHOR reageert ontkennend en benadrukt dat mensen gewoon op korte termijn in de regio terecht kunnen. "De testcapaciteit is meer dan voldoende."

Karakterisering van de berichtgeving

- Het aanstellen van de twee verkenners voor de formatie bepaalt grotendeels de voorpagina's en de overige Binnenland-pagina's. Het nieuws over AstraZeneca wordt wat naar de achtergrond gedrukt en speelt nauwelijks een rol op de voorpagina's.
- Artikelen focussen op de wens tot snelheid van formeren vanwege 'de druk van' corona op het formatieproces.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- Het aantal coronapatiënten in ziekenhuizen staat donderdag op 2.000; 8 meer dan woensdag. Daarvan liggen er 564 op de IC, 4 minder dan een dag eerder. Op de verpleegafdelingen liggen 1.436 Covid-19-patiënten, 12 meer dan woensdag. Het LCPS verwacht nog steeds een 'geleidelijke stijging' van de ziekenhuisbezetting als gevolg van de Britse variant. (Minister Van Ark noemde de situatie in de ziekenhuizen bij inloop van de Ministerraad 'zorgelijk'.)

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- NOS spreekt met drie mensen die in aanmerking komen voor het AstraZeneca-vaccin en vraagt om hun reactie over het besluit van minister De Jonge om vaccinatie met AstraZeneca te continueren. **Josien de Graaf (62 jaar oud)** is 'blij' dat de pauzeknop onmiddellijk is losgelaten. Zij had de 1^e prik al gehad en dacht meteen: "Kom maar op, prik mij maar." Ze vond het vervelend dat de vaccinaties werden stilgelegd, want ze vindt corona erger: "Je wordt er zieker van en het levert meer doden op dan die eventuele bijwerkingen." **Nicoline Halverhout-Spaan (44 jaar)** is werkzaam in de gehandicaptenzorg en had op 8 maart een afspraak om te prikken maar heeft deze zelf weer afgezegd. "Ik werd er angstig van" vanuit haar werk weet ze dat medicijnen vaak bijwerkingen hebben maar ze zegt dat het niet goed voelde. Daarnaast stelt ze ook de werkzaamheid van AstraZeneca (60%) voor haar een reden is dat het 'niet goed' voelt. Ze heeft hierover overlegd met de huisarts en die zei: "Wacht anders even tot de zomer". **Anja Huijgen (64 jaar)** zegt dat haar eerste reactie was: "Jippie de vlag kan uit". Zij voelde zich echt gedupeerd toen de vaccinaties tijdelijk stopten. Zij

zag het stilleggen als een politieke beslissing. Volgens Huijgen wil de politiek aan mensen die alles wantrouwen wat betreft vaccinaties laten zien dat ze zorgvuldig bezig zijn. Huijgen vertrouwt instanties als EMA volledig en daarom vond zij het ook zo jammer dat er besloten was om te stoppen met vaccineren. Volgens haar was het beter geweest om mensen zelf de keuze te geven (prikken of uitstellen).

- Via de social mediakanalen van VWS reageren vooral mensen met de vraag tot welke vaccinatiegroep ze behoren en wanneer ze een vaccinatie-uitnodiging kunnen verwachten.
- Op social media vragen mensen zich af waarom Duitsland vandaag al kan starten met het weer toedienen van AstraZeneca, en Nederland 'pas' volgende week.

In welke informatiebehoefte wordt voorzien? ('5 vragen over...')

- Trouw beantwoordt [zes vragen](#) over het 'coronapaspoort': Wat houdt een coronapaspoort in? Hoe wil Nederland een coronapaspoort aanpakken? Kan ik straks alleen nog reizen als ik gevaccineerd of getest ben? Moet ik mij zorgen maken om mijn privacy? Draagt het reizen met zo'n paspoort geen grote besmettingsrisico's met zich mee? Kunnen we deze zomer door het paspoort allemaal op vakantie?

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De **NZA** laat weten dat huisartsen hun patiënten afgelopen week weer net zo vaak hebben doorverwezen naar ziekenhuizen en klinieken als ze zonder coronacrisis zouden hebben gedaan. Dat is voor het eerst sinds de afgelopen zomer. Acute en semi-acute zorg is in alle ziekenhuizen volledig beschikbaar. Zorg die binnen zes weken moet plaatshebben is nu in 79 procent van de ziekenhuizen voorhanden. In de overige 21 procent kan deze zorg deels worden geboden. Bij zorg die zonder grote gevolgen langer dan zes weken kan wachten, is het anders. Deze planbare zorg is bij 82 procent van de ziekenhuizen voor een deel beschikbaar en slechts in 8 procent daarvan volledig.
- Volgens AD kan de **GGD** het grote aantal testaanvragen niet aan. Donderdagavond raakten de telefoonlijnen overbelast en liep het computersysteem vast, meent de krant. 'Mensen werden naar de andere kant van het land gestuurd, terwijl volgens de GGD' en in elke regio voldoende testcapaciteit is'.
- Een onderzoek naar de gevolgen van corona voor het topsportershart moet uitwijzen of het virus het hart heeft aangetast en of deze schade in de loop van de tijd herstelt. **Sportcardioloog dr. Harald Jørstad (Amsterdam UMC)** volgt daarvoor verschillende topsporters, maar de uitkomsten zijn ook belangrijk voor amateursporters. "Als we zouden concluderen dat topsporters het sporten op een bepaald moment veilig weer kunnen oppakken na corona, geldt dat ook voor de hobby- en amateursporters. Zij belasten immers het hart minder intensief dan topsporters."
- **Luchtvaartmaatschappij Air France** gaat testen doen met een gezondheidspas op vluchten uit de Amerikaanse steden Los Angeles en San Francisco. Reizigers kunnen met de app laten zien dat ze negatief zijn getest op het coronavirus.
- De centrale **Italiaanse regio Lazio** (gebied rond Rome) voert vanaf morgen een vaccinatiebewijs in. Iedereen die gevaccineerd is kan een bewijs downloaden. Downloaden is niet verplicht, maar wordt wel aangeraden. Het doel van het vaccinatiebewijs zou vooralsnog onduidelijk zijn meldt AD.
- Uit het eerste grootschalige onderzoek naar herbesmettingen blijkt dat die relatief vaak voorkomen bij ouderen dat schrijven **Deense onderzoekers** in medisch tijdschrift The Lancet. Volgens de onderzoekers zijn mensen die corona hebben gehad na een half jaar voor circa 80% beschermd, maar als je alleen naar 65-plussers kijkt dan is die bescherming een stuk minder: slechts 47%. Volgens de onderzoekers zijn de cijfers 'zorgwekkender' dan eerder gerapporteerde percentages maar dat er tegenover staat dat een tweede infectie over het algemeen milder verloopt, zij hebben dat niet zelf onderzocht maar beroepen zich hierbij op algemene immunologische kennis. Dit percentage bij 65-plussers kan worden verklaard door natuurlijke leeftijdsgerelateerde veranderingen in het immuunsysteem. Deze veranderingen resulteren erin dat ouderen vatbaarder worden voor opkomende infectieziekten.

AstraZeneca

- Na bekendmaking van het oordeel van het EMA dat het veilig is om door te prikken met AstraZeneca, starten meerdere Europese landen net als Nederland de vaccinatie weer op. Er komt een stroom aan berichten binnen vanuit landen die aangeven 'weer te gaan starten'.
- **Medisch Hoofd van AstraZeneca, Ann Taylor** laat in een reactie op het oordeel van de EMA weten vertrouwen te hebben dat er in heel Europa weer geprikt wordt met AstraZeneca. De Farmaceut zegt dat de bevindingen van het EMA te erkennen en de adviezen over te nemen, waaronder het aanpassen van de bijsluiters. Volgens AstraZeneca blijkt uit eigen data van 'tientallen miljoenen' coronavaccinaties dat er niet bovengemiddeld veel bijwerkingen waren.
- **Voorzitter van de Landelijke Huisartsenvereniging (LHV) Ella Kalsbeek** vertelt bij Radio1 dat de afspraken voor AstraZeneca opnieuw ingepland worden, daarvoor worden mensen opnieuw gebeld. Kalsbeek roept op om vooral niet zelf te bellen voor een afspraak, omdat dit vertragend werkt. Volgens Kalsbeek is het voor huisartsen in Utrecht en Flevoland bijvoorbeeld nog niet duidelijk wanneer de AstraZeneca-vaccins geleverd zijn. Kalsbeek vertelt dat het ondanks de ophof over het vaccin niet zo is dat huisartsen overspoeld worden met vragen.
- **Internist vasculaire geneeskunde Erik Klok**, geeft in het NRC uitleg over de meldingen die in enkele gevallen ging om een opvallende combinatie van bloedstolsels en een verlaagd aantal bloedplaatjes in het bloed, een aandoening die diffuse, intravasale stolling (DIS) wordt genoemd. De internist stelt dat het denkbaar is dat het in zeldzame gevallen door een vaccinatie kan ontstaan.
- Volgens het NRC melden 'bronnen' dat AstraZeneca het tekort aan vaccins wil gaan opvullen door vijf miljoen doses uit India. Deze doses zouden begin april naar Europa moeten komen, maar of dat lukt is nog onzeker. Volgens de krant was

het eerder 'taboe' voor Brussel omdat India vooral vaccins maakt voor lage- en middeninkomenslanden en nu dan toch aan het 'Rijke Europa gaat leveren nu duidelijk wordt dat de Europese fabrieken het gat voorlopig niet kunnen dichten.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

- Mensen delen verhalen (op social media, en ook opgetikt door AD) dat ze door de GGD naar een verre testlocatie worden gestuurd, soms meer dan een uur rijden. Een enkeling wacht daardoor met zich laten testen.

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- De **Engelse voetbalcoach Gareth Southgate** roept op voetballers in zijn land zo snel mogelijk te vaccineren. Volgens Southgate lopen de voetballers veel risico's, mede omdat ze veel moeten reizen. "Bijna alle kwetsbare mensen hebben hun eerste vaccin gehad. We komen bij het punt dat het in mijn ogen acceptabel is om ook professionele sporters op de lijst te zetten."
- Sebastian Coe, voorzitter van de **mondiale atletiekbond**, roept Tokio op 'geen overhaaste' beslissingen te nemen over de aanwezigheid van toeschouwers bij de Olympische Spelen. "Ik weet niet precies wanneer ze het besluit nemen, maar hoop niet dat het te vroeg is. Ik zie geen reden een besluit erdoorheen te duwen in een wereld die verandert, waarin volop gevaccineerd wordt. Een besluit over het toelaten van publiek hoeft niet op dit moment te worden genomen."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Volgens **AD** kan de GGD het grote aantal testaanvragen niet aan. Donderdagavond raakten de telefoonlijnen overbelast en liep het computersysteem vast, meent de krant. Mensen worden daarbij naar de andere kant van het land gestuurd. **GGD GHOR** ontkent dat er problemen zijn met de beschikbaarheid van testen. "Het is heel druk, maar in alle regio's hebben we testcapaciteit genoeg. We kunnen momenteel 175.000 testen per dag doen. De afgelopen dagen zaten we op zo'n 80.000 per dag, met een uitschieter naar 90.000", zegt een woordvoerder. Van problemen met het computersysteem is volgens GGD GHOR ook geen sprake. "Wel was het erg druk aan de telefoon. 9:15 uur hadden al 15.000 mensen gebeld, we zitten duidelijk in de derde golf. Daardoor liepen de wachttijden op. Als een maximaal aantal mensen in de wacht staat, wordt een bandje ingeschakeld. Daarom vragen we mensen niet 's ochtends te bellen." De GGD erkent dat er 'altijd' fouten gemaakt kunnen worden, maar "de testcapaciteit is meer dan voldoende."
- Via de social mediakanalen van VWS vloeit nog steeds de discussie over of een vaccinatie indirect verplicht wordt of niet. Ook waren er verder voornamelijk discussies over kinderen wel/niet laten testen en op welke manier. Er komen ook wat negatieve opmerkingen binnen over het gebruik van DigiD voor kinderen, mensen zien dit als privacy schending.
- **Groep ADP** (uitbater van o.a. luchthaven Parijs-Charles de Gaulle) noemt de doelstelling van de EU over een coronapaspoort "zeer ambitieus". Hij wijst daarbij op de trage vooruitgang en ongecoördineerde introductie van dergelijke gezondheidspaspoorten die al in ontwikkeling zijn bij luchtvaartmaatschappijen en andere bedrijven.
- Jan Groen van **Intravacc** vindt dat er in Europa (en dus ook in Nederland) te weinig productiecapaciteit voor vaccins is en er een te grote afhankelijkheid is van andere landen. Intravacc ziet de oplossing in een Nederlandse 'back-upfabriek'. Om een 'waakvlamfunctie', zoals Groen het noemt, te vervullen, moet de fabriek verschillende type vaccins kunnen maken. Groen rekent op voldoende animo bij financiers. **VVD-Kamerlid Hayke Veldman** is enthousiast over het plan. **Europarlementariër voor GroenLinks Kim van Sparrentak** vindt dat er fors meer productiecapaciteit nodig is. Maar het is volgens haar 'problematisch' om alleen voor de Nederlandse markt te willen produceren.
- In een interview aan dertien Europese media waaronder Trouw dreigt **EU-commissievoorzitter Ursula von der Leyen** met het blokkeren van een vaccin-export vanuit de EU naar het Verenigd Koninkrijk (zonder dat land bij naam te noemen). Ze heeft een boodschap voor AstraZeneca: "kom je contractverplichtingen na voordat je begint met exporteren". Von der Leyen benadrukt het belang van wederkerigheid: "Ik kan niet uitleggen aan de Europese burgers dat we vaccins sturen naar vaccin-producerende landen terwijl er niets terugkomt."
- Volgens **Ursula von der Leyen** hebben lidstaten nog 'een hoop huiswerk te doen' voordat het 'coronacertificaat' gereed is. [Maar] "als iedereen zijn best doet, zou het certificaat in drie maanden klaar voor gebruik moeten zijn".

AstraZeneca

- De Telegraaf stelt dat het stoppen met AstraZeneca 'uit angst' voor grootschalige heftige bijwerkingen volgens het EMA en CBG 'onnodig' was. Ze halen hierbij de uitspraak aan van directeur van de EMA, Emer Cooke dat de voordelen opwegen tegen de nadelen en dat de wetenschappelijke conclusie is dat het vaccin veilig en effectief is. De krant stelt dat het stoppen 'problematisch' is voor het vaccinatietempo.
- De **ANBO** vindt dat minister De Jonge moet zorgen voor extra voorlichting over vaccineren voor ouderen omdat het imago van AstraZeneca een deuk heeft opgelopen. Ouderen hebben volgens de woordvoerder nog altijd veel vragen over het vaccineren. Het gaat dan bijvoorbeeld over wanneer iemand aan de beurt is en of iemand zelf kan kiezen welk vaccin hij of zij krijgt toegediend. De ANBO-woordvoerder wil ook van de minister graag duidelijkheid over de inzet van het pas goedgekeurde vaccin van Janssen voor ouderen tussen de 60 en 65 jaar.
- **Hartpatiënten Nederland** houdt 'twijfels' over het AstraZeneca-vaccin, maar stelt wel dat het voldoende is onderzocht om weer te kunnen gebruiken. Hartpatiënten Nederland is vooral bang dat door de aanhoudende negatieve berichten steeds meer Nederlanders vaccinatie zullen weigeren. De organisatie vreest dat daardoor de vaccinatiegraad niet gehaald wordt die nodig is om heel de bevolking goed te beschermen.

- **Hoogleraar ethiek Universiteit Utrecht Annelien Bredenoord** zegt in een interview met AD dat het "niet meer dan terecht" is geweest om afgelopen zondag tijdelijk te stoppen met vaccineren met AstraZeneca. De prijs is 'hoog' om te stoppen. Ze doelt hiermee aan de ene kant op de gezondheidsschade en de verloren levens, omdat mensen nu langer op hun prik wachten. Je hebt de economische schade en de gevolgen van het langer dichthouden van de maatschappij. Aan de andere kant stelt ze dat er ook gekeken moest worden hoe ernstig de bijwerkingen zijn die optraden. Volgens Bredenoord was het goed om de boel 'op pauze' te zetten. Wat de hoogleraar niet begrijpt is dat er gelijk een termijn van twee weken aan gehangen werd. 'Hoe eerder er duidelijkheid is hoe beter, daarvoor moet alles in het werk worden gesteld aldus Bredenoord.
- **Programmadirecteur COVID bij het RIVM, Jaap van Delden** spreekt met NRC een dag voordat EMA verklaart dat het vaccin veilig en effectief is. NRC stelt dat de vaccinatiecampagne wordt 'geteisterd door tegenslagen' maar dat de directeur 'toch' optimistisch blijft. In het interview legt het NRC een aantal vragen voor aan Delden over de haalbaarheid van 1 juli? Zo legt Delden uit dat de achterstand snel kan worden weggewerkt en dat er een scenario's klaarliggen als blijkt dat farmaceuten minder kunnen leveren. Het pessimistische scenario (70% komt binnen), Realistisch ("het gaat iets beter dan dat we nu meemaken") en Optimistisch ("iedereen doet wat ie belooft"). Daarnaast geeft Delden uitleg over de 'prikstraat nieuwe stijl'. Er zijn twee mensen met een computer in de prikstraat en het kaartje wordt geprint als de naald al in de bovenarm zit. Dan gaat het twee keer zo snel, aldus Delden.
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge positieve reacties zoals: 'nog liever vandaag dan morgen'. Aan de andere kant zijn er ook mensen die aangeven geen vaccinatie te willen. Zij willen vooral zelf een keuze hebben, zeker wanneer ze bijvoorbeeld al een geschiedenis met Trombose hebben gehad.
- Via de social mediakanalen van VWS komen er ook nog steeds veel berichten binnen over het stilleggen van het AstraZeneca-vaccin: mensen zeggen wel een vaccin te willen, maar "niet als het het AstraZeneca vaccin is".

Context - de Kabinetsformatie

- De coronacrisis is nooit ver weg in berichten over de formatie nu gisteren de twee verkenners zijn aangesteld. De focus ligt daarbij op de wens tot snel formeren vanwege de crisis. NRC kopt op de voorpagina: 'De coronacrisis drukt direct op de formatie'. Volgens de krant wordt de formatie 'ingewikkeld', maar snel handelen is gewenst. Veel partijen willen geen lange formatie. **Verkenner Annemarie Jorritsma**: "Er is behoefte bij partijen niet al te lang te formeren, en proberen alles snel te doen". Telegraaf spreekt op de voorpagina van een 'spoedklus' -snelheid staat voorop.
- **Politicoloog en socioloog Merijn Oudenampsen** schrijft in FD dat corona 'alles overheerste'. Daarmee doelt hij niet alleen op het zogeheten rally round the flag-effect, waarbij kiezers zich in tijden van crisis nu eenmaal sneller achter de leider scharen. Ook Baudet 'plantte een vlag', zegt de UvA-politicoloog. 'Rond het verzet tegen de coronamaatregelen. Zijn claims over het terugwinnen van de vrijheid sprak veel mensen aan. Zoveel, dat ze daarvoor de ophef rond de partij op de koop toenamen.' En uit kiezersonderzoek van Ipsos blijkt ook dat 73% van de Forum-stemmers op die partij stemde vanwege de coronacrisis.